

ПРОПОЗИЦІЇ

Міністерства соціальної політики України

до проекту Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення гарантій соціального і правового захисту військовослужбовців, ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, а також громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”

ініціатор законопроекту – народний депутат України Ковальов О. І.
реєстраційний номер 11375 від 24 червня 2024 р.
(перше читання)

1. Законопроект не підтримується.

2. Законопроектом пропонується внести до законів України „Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” від 09.04.1992 № 2262-ХІІ (далі – Закон № 2262), „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” від 22.10.1993 № 3551-ХІІ (далі – Закон № 3551), „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” від 28.02.1991 № 796-ХІІ (далі – Закон № 796) зміни щодо визнання обмежень чи скасування пільг, гарантій, компенсацій для осіб, на яких поширюється дія цих законів, без відповідної рівноцінної їх заміни порушенням зобов’язань держави щодо забезпечення соціального захисту таких осіб. Також пропонується встановити, що в разі зміни правового регулювання набуті такими особами права на пільги, гарантії, компенсації мають бути збережені із забезпеченням можливості їх реалізації або запровадженням рівноцінних чи більш сприятливих умов соціального та правового захисту.

Відповідно до статті 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

За змістом пункту 6 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення.

Норми Закону № 2262, Закону № 3551 та Закону № 796 спрямовані на соціальний захист військовослужбовців, ветеранів війни та членів їхніх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, а також громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Фінансування витрат, пов'язаних з реалізацією Закону № 2262, Закону № 3551 та Закону № 796, здійснюється за рахунок коштів державного бюджету.

Згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 26.12.2011 № 20-рп/2011 передбачені законами соціально-економічні права не є абсолютними. Механізм реалізації цих прав може бути змінений державою, зокрема, через неможливість їх фінансового забезпечення шляхом пропорційного перерозподілу коштів з метою збереження балансу інтересів усього суспільства. Крім того, такі заходи можуть бути обумовлені необхідністю запобігання чи усунення реальних загроз економічній безпеці України, що згідно з частиною першою статті 17 Конституції України є найважливішою функцією держави. Зміна механізму нарахування соціальних виплат та допомоги має відбуватися відповідно до критеріїв пропорційності та справедливості і є конституційно допустимою до тих меж, за якими ставиться під сумнів власне сутність змісту права на соціальний захист.

Частинами другою та третьою статті 95 Конституції України встановлено, що виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків, а також що держава прагне до збалансованості бюджету України.

Європейський суд з прав людини (далі – Суд) у рішенні від 09.10.1979 у справі „Ейрі проти Ірландії” констатував, що здійснення соціально-економічних прав людини значною мірою залежить від становища в державах, особливо фінансового. Ці положення поширюються й на питання допустимості зменшення соціальних виплат (рішення Суду від 12.10.2004 у справі „Кйартан Асмудсон проти Ісландії”), а межі свободи розсуду держави, зокрема, будуть широкими тоді, коли, наприклад, закони буде ухвалено у контексті зміни політичного та економічного режиму (*Valkov and Others v. Bulgaria*, п 91); ухвалення державної політики щодо захисту державного бюджету (*N.K.M. v. Hungary*, п. 49 і п. 61); перерозподілу коштів (*Savickas and Others v. Lithuania* (ухв.); або в контексті заходів жорсткої економії, спричинених серйозною економічною кризою (*Koufaki and Adedy v. Greece* (ухв.), п. 37 та п. 39; та *Da Conceicao Mateus and Santos Januario v. Portugal* (ухв.), п. 22; *Da Silva Carvalho Rico v. Portugal* (ухв.), п. 37).

Відповідно до частини першої статті 64 Конституції України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Варто зауважити, що на сьогодні пільги, гарантії, компенсації для військовослужбовців, ветеранів війни та членів їхніх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, а також громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, встановлюються в межах норм, визначених Законом № 2262, Законом № 3551 та Законом № 796.

Перший заступник Міністра

Дарія МАРЧАК

2024 р.

